

Tommy Wieringa
Dit zijn de namen

Roman

2013
Uitgeverij XL
Leidschendam

1. Het echte ding

Pontus Beg was niet de oude man geworden die hij zich had voorgesteld. Er ontbrak iets aan. Er ontbrak zelfs tamelijk veel aan. Als jongen had hij een tijdje met een veiligheidsbril op zijn neus over het erf van zijn vader rondgelopen, met zijn handen op zijn rug – zo stelde hij zich het leven van een oude man voor. Soms gebruikte hij een tak als wandelstok. Meer dan iets anders wilde hij oud zijn. Traag en bedachtzaam, een kapitein die bedaard de storm doorstond. Hij zou sterven als een wijs man.

Toen het aan weerszijden van zijn neus begon te zwe-
ren, legde hij de bril terug bij de slijpmachine in de
schuur en wachtte de ouderdom rustig af in plaats van
hem tegemoet te rennen.

Een oude man voelde hij zich pas sinds hij een koude
voet had. Hij was drieënvijftig jaar, nog te jong om voor
echt oud door te gaan, maar hij las de tekenen. Er was
een zenuw bekneld geraakt in zijn onderrug. Sindsdien
had hij een koude linkervoet. Als hij 's morgens op de
badkamervloer stond, zag hij dat ze verschillend van
kleur waren. De rechter was goed doorbloed, zoals het
hoorde, maar de linker was bleek en koud. Als hij erop
drukte, voelde hij bijna niks. Het leek of de voet een
ander toebehoorde. Het sterven begint vanuit de voe-
ten, dacht Beg.

Zo zou het zijn, de weg naar het einde: een geleidelijk uit elkaar groeien van hem en zijn lichaam.

De naam is de gast van het echte ding, had een filosoof uit het oude China gezegd, en zo kwam hij, Pontus Beg, ook steeds meer tegenover zijn lichaam te staan – hij was de gast en zijn lichaam het echte ding. En het echte ding begon zich nu van de gast te ontdoen.

De dagen worden korter, het leven keert naar binnen. 's Nachts zijn er onweersbuien boven de vlakte die lang blijven hangen. Beg staat voor het raam en kijkt het onweer na. Het weerlicht in de verte, een web van gloeiende barsten in het hemelgewelf. Hij staat op het zeil met een warme en een koude voet en bedenkt dat hij zich nog iets moet inschenken om weer in slaap te raken.

De slaap is naarmate hij ouder wordt steeds vaker een onbetrouwbare vriend.

Zijn flat staat aan de rand van de stad. Er zijn plannen geweest voor stadsuitbreiding naar het oosten, er waren halfslachtige bouwvoorbereidingen, maar het is er allemaal niet van gekomen, het raam kijkt nog altijd uit over een wildgroei aan schuurtjes en moestuinen, en de eindeloze ruimte van de steppe daarachter. Ook al is het een teken van stagnatie, zo mag het blijven van hem, hij houdt van het uitzicht.

In de kleine keuken haalt hij de fles Kubanskaya uit het vriesvak en schenkt zich in. Hij is geen zware drinker, hij matigt zich, anders dan bijna iedereen ten oosten van de Karpaten.

Dan gaat hij weer voor het raam staan en kijkt zonder bestendige gedachten in de koker van de nacht.

In de slaapkamer hoest zijn huishoudster. Eens per maand legt hij voor een nacht beslag op haar, al geven die woorden de verhouding niet goed weer. Het zou beter zijn om te zeggen dat zij eens per maand een nacht beslag op zich laat leggen. Zij bepaalt welke nacht dat is, altijd ergens voorafgaand aan haar menstruatie. De rekentabel van haar voortplantingsorganen is schimmig terrein voor hem, hij denkt er liever niet aan. Hij hoort het wel wanneer het zijn dag is.

Zijn huishoudster reserveert haar vruchtbare dagen voor haar verloofde, een vrachtwagenchauffeur, tien jaar jonger dan zij. Hij rijdt met containers vol gebruiksartikelen uit de Volksrepubliek op de hoofdstad, van waaruit een vloed aan rotzooi de bazaars van het land overspoelt. Geduldig wacht Zita op de dag dat hij haar ten huwelijk zal vragen.

Wat ze ook proberen, ze wordt maar niet zwanger; op deze manier zal ze kinderloos blijven. Ze brengt veel tijd door op haar knieën in de Benedictijnenkerk. Tussen gouden heiligenbeelden en plastic bloemen smeekt ze om een kind. In het biechthokje luistert de priester

de geheimen van de mensen af; als hij de treden afdaalt in zijn zwarte habijt, tekent zijn hand een kruis boven haar hoofd en zegent hij haar en de geknielde boeren-vrouwen met hun bonte hoofddoeken. Ze voelt het kruis branden op haar hoofd, die nacht zal het zaad tot bloei komen.

Aan het kettinkje rond haar nek bungelen naast het gouden kruisje ook de schildjes van heiligen bij wie je terecht kunt voor vruchtbaarheid.

Vrouwen, denkt Pontus Beg, zijn de lastdieren van het geloof, op hun rug dragen ze het heilige door de wereld.

Hij heeft Zita er nooit toe kunnen overhalen eens een oogje toe te knijpen en een vruchtbare nacht aan hem te schenken. Want dat het de chauffeur is die faalt en niet zij, weet hij zeker. Het is die vrachtwagen, zoveel zitten is niet goed voor een man. Het knijpt je ballen af.

Een kind? Wil hij een kind?

‘Haal je niks in je hoofd, Pontus,’ zegt Zita.

Hij meent het niet, denkt ze, en als hij het wel meent zou hij het niet moeten menen.

Beg slaat haar diensten in bed hoger aan dan die er-buiten.

Ze is geen erg goede huishoudster. Ze maakt niet schoon, ze ruimt op. Ze doet een jaar met een pot groene zeep. Ze zijn allang voorbij het punt dat hij er nog

iets van kan zeggen – gewoonte heeft de verhoudingen vastgelegd, er kan niet meer aan worden getornd. Zoals het is, zal het blijven. Zij ruimt op en hij houdt zijn mond.

Wanneer Zita er is, drinkt hij meer dan anders. Ze zitten aan tafel te roken en te praten. Hij vertelt anekdotes waar ze volledig in opgaat. Ze lacht en gruwet, ze is een dankbaar publiek. In de loop der jaren heeft hij sommige dingen al drie of vier keer verteld, maar ze luistert graag naar zijn verhalen over het leven van een politiemans. Aan tafel met Zita maakt alcohol hem niet weemoedig maar juist vrolijk en schalks.

Hij verheugt zich op de avonden met haar, ze zijn de vreugde van zijn leven.

Dan gaan ze naar bed. Het licht gaat uit.

Vaak ligt hij wakker als zij er is. Hij vraagt zich af of hij misschien niet te lang alleen is geweest, zodat hij niet meer kan wennen aan een ander lichaam naast zich. Dat, en het andere probleem.

Ze onderhoudt een levendige relatie met haar moeder in haar slaap. Het is 's nachts een drukte van belang in zijn bed. Eerst, na de liefde, slapen ze een uur, soms twee. Dan begint het. Dan zetten moeder en dochter het gesprek voort dat door haar plotselinge dood ruw werd onderbroken. Beg herinnert zich de eerste keer dat hij Zita 's nachts hoorde praten. Hij hoorde het

deel van het gesprek dat zich in deze wereld afspeelde een tijdje aan, zonder te weten dat het haar moeder was aan de andere kant. Het waren geen diepe geheimen die van gene zijde werden medegedeeld, ze bespraken de prijs van meel, de kwaliteit van eieren en de aanhoudende schande die lege winkels betekenen voor een vrouw die in de stemming is om iets te kopen. Het was als een telefoongesprek dat je goed kon volgen, ook al hoorde je alleen maar wat aan deze kant van de lijn werd gezegd.

Toen de verveling ondraaglijk werd, had Beg haar wakker geschud.

‘Je praat in je slaap,’ zei hij.

Ze ging rechtop zitten en zei: ‘Pontus, je stoort ons! Nu moet ik maar weer zien hoe ik haar terugvind!’

Sindsdien verliet hij het bed wanneer het geklets hem te veel werd, zoals ook vanavond. Op een warme en een koude voet staat hij voor het raam en staart naar het onweer boven de vlakte.

2. Naar het westen

De hemel kraakte boven de steppe. In de luwte van een lage zandduin lag een kleine groep mensen ineengedoken onder het noodweer. Hun kleren waren doorweekt, ze waren verkild tot op het bot. Zo hadden ze al talloos veel nachten op de terugkeer van de dag gewacht, als de eerste mensen op aarde, weggedoken tegen de woedende hemel. Maar er kwam geen einde aan de nacht. Het duister strekte zich tot aan de randen van de wereld uit, de aarde was opgehouden met draaien, een nieuwe dag zou niet komen.

Vijf mannen, een vrouw en een kind. Ze hadden geen heldere gedachten meer over waarom ze iedere dag weer in beweging kwamen; werktuigelijk als zonnebloemen bewogen ze met de zon mee. Zoals ze ademaalden, zo liepen ze.

Steeds maar naar het westen moesten ze, had de man gezegd.

Dat was lang geleden. In de vlakte heerste toen de droogte, de zon brandde de aarde schoon. 's Morgens likten ze de dauw van het plastic dat ze daarvoor hadden uitgespreid, de rest van de dag leefden ze met een radeloze dorst. Dorst die alle gedachten overstemde, dorst die je koele vijvers voorspiegelde, die het geluid van druppelende kranen in je oren toverde. Ze smeekten om regen. Elk woord dat ze spraken smaakte naar

roestig ijzer. Het kind, een jongen, nam de huid op zijn onderarm tussen duim en wijsvinger en trok eraan. Het vel kwam omhoog en bleef zo staan, als scherp gevouwen papier.

Ze zagen grafietkleurige wolken in het noorden, maar die kwamen nooit dichterbij.

Toch kwam op een dag de regen.

Eerst weinig, een paar druppels die ze hadden verwelkomd als brood uit de hemel. Ze dansten onder de wolken, elke druppel was een gebed. Hun dorst was voorbij. Er viel meer regen dan er gebeden waren. Ze baden om één droge dag, één nacht die hun kleren niet tot op de draad doorweekte. Koorts brandde op het gezicht van de jongen. Een paar keer had de vrouw gedacht dat hij de ochtend niet zou halen, maar telkens was hij opgestaan en had zijn weg vervolgd. Er was een sterke wil in hem om bij de overblijvers te horen, bij hen die het hadden gered.

De dromen waarmee ieder van hen vertrokken was, waren gaandeweg verdord en afgestorven. Hun dromen verschilden in maat en gewicht, in sommigen leefden ze langer voort dan in anderen, maar verdwenen waren ze uiteindelijk bijna allemaal. De zon had ze verpulverd, de regen spoelde ze weg.

De jongen zag vliegtuigen aan de hemel. Hij volgde hun baan met zijn ogen. Hij had nog nooit een vlieg-

tuig van dichtbij gezien, maar wist van het wonder dat reizigers in de ene wereld instapten en in de volgende weer uitstapten; in de tussentijd waren er maar een paar uur verstreken. Vliegtuigen waren in zijn bergdorp als stipjes aan de hemel te zien, ze trokken witte sporen achter zich aan. Een oom was met een vliegtuig vertrokken naar Amerika en nooit meer teruggekomen. Later voegden zijn tante en vijf neven en nichten zich bij hem.

De jongen had een vliegtuig gemaakt van hout en ijzerdraad, zijn broer zei: 'Hoe kan een vliegtuig met propellers én een straalmotor nou vliegen?'

Hij had hem de verschillende principes proberen uit te leggen maar was er na een tijdje mee gestopt omdat hij het ook niet precies wist.

Zijn broer was achtergebleven. Hij had een zwak gestel. Ze hadden hem gestuurd, ook al was hij twee jaar jonger. Hij was geschikt bevonden voor de oversteek. Niet met een vliegtuig maar over land. Het reisgeld zat in de neuzen van zijn schoenen. Het paar dat hij droeg toen hij van huis ging, was al lang geleden doorgesleten en nutteloos geworden. Toen er een man stierf in de vlakte, toen ze nog met velen waren, had hij hem zijn schoenen afgenomen. Voorzichtig had hij ze van zijn voeten getrokken, hij was bang dat de dode opeens zijn ogen zou openen en 'dief! dief!' zou schreeuwen.

Maar de man bleef dood en zo was hij de eigenaar ge-